

Huvudman

Kajan Friskola AB (org. nr. 556694-5795)
anne.soderstrom@aprendere.se

Ärendet

Tillsyn av anpassad grundskola Kajan Friskola i Uppsala kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 26 juni 2023

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Kajan Friskola AB en anmärkning avseende brister rörande att elever ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Kajan Friskola AB ska senast **fredag den 16 augusti 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser tillgång till elevhälsa.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:2352) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2023 genomfört en tillsyn av Kajan Friskola i Uppsala kommun. Tillsynen har omfattat bestämmelser gällande om elever ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare, tillgång till elevhälsa samt åtgärdsprogram.

Skolinspektionen har den 26 juni 2023 beslutat att förelägga Kajan Friskola AB att senast den 8 januari 2024 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande om elever ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Vidare har Skolinspektionen tilldelat Kajan Friskola AB en anmärkning rörande tillgång till elevhälsa.

Kajan Friskola AB har den 8 januari 2024 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet och anmärkningen. Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Kajan Friskola AB har följt föreläggandet och vidtagit åtgärder med anledning av anmärkningen samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Elever ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens inkomna redovisning framgår vilka lärare som bedriver undervisningen i varje ämne och årskurs samt om de är legitimerade och vilken behörighet de har. Av redovisningen framgår följande.

På skolan finns en legitimerad lärare med behörighet att undervisa i anpassad grundskola i ämnena engelska, historia i årskurs och religionskunskap i årskurs 3-9. Den läraren bedriver undervisningen i årskurs 7-9 i ämnet engelska, de samhällsorienterade (SO-ämnena), de naturorienterade ämnena (NO-ämnena), bild, idrott och hälsa, teknik, musik, svenska, matematik samt ämnesområdena motorik, vardagsaktiviteter, estetisk verksamhet, kommunikation och verklighetsuppfattning.

Vidare finns det på skolan en legitimerad lärare med behörighet att undervisa i flertalet ämnen och årskurser i grundskolan som bedriver undervisningen i årskurs 4-6 i ämnet engelska, SO-ämnena, NO-ämnena (årskurs 1-6), bild, idrott och hälsa,

teknik, musik, svenska och matematik. Läraren kommer under höstterminen 2024 påbörja utbildning för att bli speciallärare.

Det finns vidare på skolan en legitimerad lärare med behörighet att undervisa i flertalet ämnen och årskurser i grundskolan och som bedriver undervisningen i årskurs 1–3 i ämnet engelska, SO-ämnena, teknik, svenska och matematik. Läraren kommer under höstterminen 2024 påbörja utbildning för att bli speciallärare. Under vårterminen 2024 har läraren varit föräldraledig och då ersatts av en legitimerad lärare med behörighet för att undervisa i flertalet ämnen och årskurser i grundskolan. Den vikarierande läraren bedriver även undervisning i bild för årskurs 1-3, idrott och hälsa för årskurs 1-3 och musik för årskurs 1-3.

Vidare finns det en lärare på skolan som ansökt om lärarlegitimation. Huvudmannen har inkommit med nationella resultatintyg som visar att läraren är utbildad grundskollärare och speciallärare. Läraren bedriver emellertid ingen undervisning på skolan utan är ansvarig för undervisningen i en rad ämnen där en annan lärare bedriver undervisningen.

Det finns vidare en legitimerad lärare på skolan med behörighet att undervisa i ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 1-9. Den läraren är ansvarig för undervisningen i idrott och hälsa, men bedriver inte undervisningen i ämnet. Huvudmannen uppger att planen är att utöka lärarens tjänst för att läraren i större utsträckning ska kunna bedriva undervisningen i ämnet idrott och hälsa.

Vidare finns det en lärare på skolan som är legitimerad förskollärare med en utbildning som specialpedagog. Den läraren är behörig att undervisa i den anpassade grundskolans ämnesområden i årskurs 1-9. Läraren bedriver emellertid ingen undervisning på skolan.

Av huvudmannens redovisning framgår att det kommer börja en ny lärare på skolan den 19 mars 2024. Läraren är legitimerad lärare och behörig att undervisa i flertalet ämnen i grundskolan och gymnasieskolan. Läraren har läst kurser motsvarande totalt 15 högskolepoäng inom specialpedagogik.

I ämnet slöjd bedrivs undervisningen av en lärare som saknar legitimation. Huvudmannen har inkommit med anställningsavtal som visar att läraren är tillsvidareanställd sedan augusti 2011. Anställningsavtalet undertecknades i juni 2011. Huvudmannen uppger att läraren har undervisat i ämnena slöjd och hem- och konsumentkunskap i omgångar de senaste tolv åren.

I ämnet hem- och konsumentkunskap bedrivs undervisningen av en legitimerad lärare med behörighet att undervisa i bland annat ämnet hem- och konsumentkunskap i grundskolans årskurs 1-9. Läraren har även gått en kurs i intellektuell funktionsnedsättning hos Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Slutligen finns det en lärare på skolan med en lärarexamen från Tyskland. Läraren bedriver i dagsläget undervisning i ämnesområden för årskurs 1-6 (motorik, vardagsaktiviteter, estetisk verksamhet, kommunikation och verklighetsuppfattning).

Inom huvudmannens organisation finns det en legitimerad lärare med behörighet att bland annat undervisa i ämnet matematik för årskurs 4-6 och idrott och hälsa i årskurs 1-9 i grundskolan. Läraren har även en speciallärarexamen med inriktning matematikutveckling. Läraren arbetar i dagsläget på Kajan grundskola. Huvudmannen uppger att lärarens timmar i dagsläget inte räcker till för att undervisa i idrott och hälsa på Kajan anpassad grundskola.

Huvudmannen har inkommit med annonser för att visa att det pågår rekrytering för att hitta behörig lärare i bild, hem och- konsumentkunskap, teknik för årskurs 7-9, slöjd, musik och idrott och hälsa. Av annonsen för musiklärare specificeras att den sökande ska ha behörighet för anpassad grundskola, av de övriga annonserna framgår inget krav om behörighet specifikt för anpassad grundskola.

Gällande lärares anställningsform har huvudmannen inkommit med en redovisning över vilka lärare som fått en tillsvidareanställning under perioden 26 juni 2023 – 8 januari 2024. Under den perioden har sex lärare fått tillsvidareanställning på skolan och samtliga lärare är legitimerade.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får, som huvudregel, bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon lärare att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder om inte undervisningen avser bl.a. ett yrkesämne i anpassade gymnasieskolan (2 kap. 18 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmän har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva. Det övergripande syftet med reglerna är att så långt som möjligt säkerställa att elever får undervisning av lärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver. Ambitionen ska vara att eleverna alltid undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som de bedriver (prop. 2009/10:165, s. 262, 269 och 649). Vidare anges att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat och att studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat (prop. 2009/10:165, s. 261). Att en skola har tillräckligt med lärarresurser, både vad gäller omfattning och kvalitet, är en central förutsättning för att elever ska kunna få sin rätt till utbildning tillgodosedd och för att utbildningen i övrigt ska hålla en hög kvalitet (prop. 2013/14:112, s.47). För att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen, i enlighet med undantagsregeln, bör det vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd

för den undervisning läraren ska bedriva (prop. 2009/10:165, s. 268f). Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det (prop. 2010/11:20 s. 84f). Beträffande bestämmelsens andra stycke anges att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/10:165, s. 653).

För att vara behörig att undervisa i anpassade grundskolan krävs bl.a. att läraren, utöver en behörighetsgivande lärarexamen, har avlagt en speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning.

En lärare som är behörig att undervisa i den anpassade grundskolan är endast behörig att undervisa i motsvarande ämnen eller ämnesområden som lärarens utbildning ger behörighet att undervisa i. Läraren är dock även behörig att undervisa i andra ämnen eller ämnesområden för vilka lärarens kompetens är relevant (2 kap. 11 § förordningen om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare [2011:326]).

I fråga om lärare eller förskollärare som saknar legitimation för att bedriva undervisning i skolväsendet och som har ingått avtal om anställning som lärare före den 1 juli 2011 tillämpas under tiden för anställningen 2 kap. 3 § första och andra styckena eller 2 a kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag i stället för 2 kap. 13, 17 och 18 §§ i den nya skollagen, dock längst till utgången av juni 2015 eller, när det gäller undervisning i grundsärskolan (anpassade grundskolan) längst till utgången av juni 2028 (33 § Lag (2010:801) om införande av skollagen (2010:800)).

Endast den som har legitimation får anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i grundskolan utan tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i modersmål. Det gäller bara om det saknas sökande som har legitimation, den sökande har tillräcklig kompetens för att undervisa i det aktuella ämnet och det finns skäl att anta att den sökande är lämplig att bedriva undervisningen (2 kap. 20 § skollagen).

I fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller, utöver bestämmelserna i lagen (1982:80) om anställningsskydd, att den som ska bedriva undervisning enligt 18 § får anställas för högst ett år i sänder (2 kap. 21 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Kajan Friskola AB inte uppfyller författningarnas krav när det gäller att eleverna ska ges undervisning av legitimerade och för undervisningen behöriga lärare. Av huvudmannens redovisning framkommer att lärare som

saknar behörighet att undervisa i skolformen anpassad grundskola fortsatt undervisar i framförallt årskurs 1–6.

För att vara behörig att undervisa i anpassade grundskolan krävs en speciallärarexamen med specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning, vilket är en utbildning om 90 högskolepoäng. Det innebär att lärare som har läst 15 högskolepoäng eller gått en kurs hos Specialpedagogiska skolmyndigheten inte är behöriga att undervisa i skolformen. Detsamma gäller den som har en speciallärarexamen med en annan specialisering än intellektuell funktionsnedsättning. Av utredningen framgår att det vid skolenheten finns lärare som är behöriga att undervisa i skolformen anpassad grundskola. Det ankommer då huvudmannen att se till att planera undervisningen så att eleverna i så hög utsträckning som möjligt ges undervisning av behöriga lärare. Huvudmannen har redovisat flertalet lärare som man uppger ansvarar för undervisningen. Härvid vill Skolinspektionen understryka det är den som bedriver undervisningen som ska vara legitimerad och behörig för aktuell undervisning. Att någon annan planerar undervisningen eller sätter betyg tillsammans med en den undervisande läraren saknar i detta sammanhang betydelse.

Gällande läraren som undervisar i ämnet slöjd omfattas hen av undantag från lärarlegitimation fram till juni 2028 då läraren anställdes innan den 1 juli 2011.

Gällande läraren som har en lärarexamen från Tyskland bedömer Skolinspektionen att läraren inte är behörig för att undervisa inom anpassad grundskola då läraren saknar lärarlegitimation. Läraren undervisar i dagsläget inom ämnesområden för årskurs 1-6. Inom skolenheten finns en lärare med behörighet för att undervisa inom ämnesområden för årskurs 1-6.

Gällande de inlämnade annonserna från huvudmannen konstaterar Skolinspektionen att det i enbart en av annonserna (musiklärare) specificeras ett krav med behörighet för anpassad grundskola. De övriga annonserna bedöms därmed inte som tillräckliga för att visa på pågående rekryteringsförsök.

Gällande lärares tillsvidareanställning bedömer Skolinspektionen att huvudmannen lever upp till författningarnas krav inom området.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Kajan Friskola AB:s verksamhet vid Kajan Friskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att elever ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Utredningen visar att de flesta elever ges undervisning av lärare som förvisso saknar behörighet, men väl har lärarlegitimation. Utredningen visar vidare att huvudmannen vidtagit och fortsätter vidta åtgärder för att tillgodose att elever i så stor utsträckning som möjligt ges undervisning av för skolformen och ämnena behöriga lärare. Detta sker bland annat genom planerade utbildningsinsatser och i viss utsträckning genom

rekryteringsinsatser. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Kajan Friskola AB en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens redovisning framgår att skolan har en komplett elevhälsa och att alla elevhälsans kompetenser arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Som exempel på hur skolpsykologen gjort insatser för det förebyggande och hälsofrämjande arbetet anges att skolpsykologen närvarar vid elevhälsomöten varje månad, att skolpsykologen genomfört klassrumsobservation och i samband med det gett återkoppling till ansvarig lärare samt att skolpsykologen genomfört en insats med temat "hur man är en bra kompis" under skolans värdegrundsvecka.

Rättslig reglering

För eleverna i den anpassade grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare (2 kap. 25 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom det här området. Ärendet ska därför avslutas i den här delen.

Beslutet har fattats av enhetschefen Anna Bergqvist. Utredaren Helena Lund Lönnvik har varit föredragande i ärendet.